Eduskunnan tarkastusvaliokunta

Tarkastusvaliokunta 5.4.2022 klo 12.30/ Asiantuntijapyyntö/ O 41/2020 Nuorten syrjäytyminen

KEHA-keskuksen lausunto

KEHA-keskus tarkastelee nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palvelujärjestelmän toimivuutta ja palvelujen vaikuttavuutta erityisesti TE-palvelujen ja monialaisten palvelujen näkökulmasta.

10.1 Strategisen tason suositukset

Monialaisen yhteistyön johtamiseen, johtamisen kehittämiseen ja monialaisten palvelujen yhteiskehittämiseen tulee panostaa. Yhdyspintatyössä tulee huomioida selvityksessä vahvasti esiin nostettujen toimijoiden lisäksi myös valtion tuottamat TE-palvelut. TE-palvelut ovat jo tänä päivänä tuottamassa nuorten monialaisia palveluja mm. Ohjaamoissa ja työllistymistä edistävissä monialaisissa yhteispalveluissa (TYP). KEHA-keskuksen Monialaisten palvelujen tukitiimi tukee omalta osaltaan johtamisen kehittämistä TE-palvelujen, kuntien, sosiaalipalvelujen, Kelan ja muiden monialaisia palveluja toteuttavien toimijoiden yhdyspinnoilla.

Rahoituksen ja järjestelmien tulee tukea nuorten kokonaisvaltaista tukemista ja tarpeiden mukaisten monialaisten palvelujen tuottamista. Nuorten palveluja tuotetaan monilla eri hallinnonaloilla ja eri organisaatioissa, jolloin on tärkeää, että rahoitus, lait ja järjestelmät tukevat verkostomaista ja asiakkaan tarpeisiin perustuvaa monialaista toimintamallia siiloutuneen ja hallinnonalojen rajoihin pysähtyvän tuen sijaan. Järjestelmien tulee mahdollistaa joustava, tarpeeseen perustuva tiedon siirtyminen toimijoiden välillä. Myös organisaatioiden ja niissä työskentelevien henkilöiden koulutuksessa ja tuessa pitää panostaa nuorten kohtaamisen lisäksi monialaisen yhteistyön kehittämiseen.

Tutkimuksessa nostetaan esiin tietojen vaihdon ongelma asiantuntijoiden välillä. TE-palveluiden käytössä olevan URA-järjestelmän näkökulmastakaan tietojen vaihto eri asiantuntijoiden välillä ei ole ongelmatonta. Työnhakuasiakkuus on salassa pidettävä tieto – vaikka tiedossa on, että nuorten kohdalla tietojen vaihto eri tahojen välillä olisi todella tärkeää kokonaisvaltaisen palvelun järjestämiseksi. URA-järjestelmä osaa ohjata hänet joko TE-toimiston asiakkuuteen tai työllisyyden kuntakokeilun asiakkuuteen. Tulevassa monialaisia palveluja säätelevässä lainsäädännössä tulee erityisesti huomioida nuorten palvelut ja niiden välinen sujuva tietojen vaihtaminen. Yhteinen tietojärjestelmä tukisi tietojen vaihtamista sekä mahdollistaisi paremmin tiedolla johtamisen alueellisella ja valtakunnallisella tasolla.

10.2 Palvelun tuotantotason suositukset

Nuorten kannalta on tärkeää, että neuvonta, ohjaus ja palvelut ovat saatavissa matalalla kynnyksellä, oikea-aikaisesti ja nuorten tarpeisiin vastaten. Korostamme matalankynnyksen palvelupisteiden, kuten Ohjaamo-toiminnan ja maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontahankkeiden huomioimista osana ehdotettua Allianssimallia. Näitä matalankynnyksen palvelupisteitä on viime vuosina kehitetty systemaattisesti.

Ohjaamot ovat osoittautuneet kustannustehokkaaksi tavaksi organisoida nuorten työllisyyspalveluja juuri monialaisen työotteen vuoksi (Valtakari ym.2020[1]). Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) erillisrahoituksella on kehitetty maahanmuuttajien matalan kynnyksen ohjaus ja neuvontapalveluja, ja näin on saatu laajennettua neuvonnan tarjoamista ja saatavuutta eri kohderyhmille.

Lakia työllistymistä edistävästä yhteistoimintamallista ollaan uudistamassa, ja siinä säädetään erikseen myös nuorten (työllistymistä edistävästä) monialaisen tuen yhteispalvelusta. Esityksen tavoitteena on varmistaa nuorille matalan kynnyksen monialaisen tuen palvelut sekä purkaa sektoroitunutta julkishallintoa ja kehittää nuorilähtöisempiä palveluja. Ohjaamojen ja työllistymistä edistävien monialaisten yhteispalvelujen yhteistyön tulee olla saumatonta, ja tietojen tulee siirtyä eri toimijoiden välillä joustavasti nuoren edun mukaisesti.

Kotoutumislain uudistamisessa huomioidaan myös matalan kynnyksen ohjauksen ja neuvonnan järjestäminen. Jokaisessa kunnassa tulee huolehtia maahanmuuttajien ja kotoutuja-asiakkaiden yleisestä neuvonnasta ja ohjauksesta kunnan alueen tarvetta vastaavasti riippumatta maahanmuuton syystä tai maassaolon kestosta.

10.3. Asiakastason suositukset

Ajatus yhdestä vastuuhenkilöstä nuoren tarvitsemaan tukeen liittyen on kannatettava. Vastuuhenkilöllä tulisi olla vankka monialainen osaaminen sekä riittävästi resursseja, jotta hän pystyy aidosti kohtaamaan nuoren, tekemään palvelutarvearvion ja vastaamaan nuoren tarpeisiin hänelle sopivalla tavalla. Samalla on kuitenkin huomioitava, että nuorelle tuotetaan palveluja sekä vapaaehtoiselta että velvoittavalta pohjalta. Nuorille suunnattuja monialaisia palvelujakin tarjotaan tällä hetkellä usean tahon toimesta, eikä kaikilla palveluilla ei ole fyysistä toimipistettä jokaisella paikkakunnalla. Vastuutahoa tai -henkilöä määriteltäessä tuleekin varmistaa, että nuoren oma vastuuhenkilö on helposti tavoitettavissa riippumatta paikkakunnalla muuten tarjolla olevista palveluista.

[1] Mikko Valtakari, Robert Arnkil, Juha Eskelinen, Minna Mayer, Juho Nyman, Keimo Sillanpää, Timo Spangar, Tommi Ålander ja Maria Yli-Koski (2020). Ohjaamot - monialaista yhteistyötä, vaikuttavuutta ja uutta toimintakulttuuria Monialaisen yhteistyön vaikuttavuus nuorten työllistymistä edistävissä palveluissa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:13

Kehittämisjohtaja Olli Päärnilä

Johtava asiantuntija Titta Korpilauri

Jakelu Eduskunnan tarkastusvaliokunta

Tämä asiakirja KEHA/2757/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/2757/2022 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Korpilauri Titta 01.04.2022 14:51

Hyväksyjä Päärnilä Olli 01.04.2022 14:50